

Wrocław, dnia 2 kwietnia 2018r.

dr hab. Patrycja Matusz-Protasiewicz

Wydziału Nauk Społecznych

Uniwersytetu Wrocławskiego

**Recenzja dorobku naukowego dr Jadwigi Sztaby
w związku z postępowaniem habilitacyjnym prowadzonym
w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego
(dziedzina nauki społeczne, dyscyplina nauki o polityce)**

I. Wprowadzenie

Recenzja niniejsza została napisana w następstwie decyzji Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych z dnia 6 lutego 2018r.

Zakres i struktura recenzji odpowiadają wymaganiom ustawowym, tj.:

- Art. 33 *ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw,*
- Art. 16 i Art. 17 *ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.*

Stwierdzenia zawarte w recenzji zostały opracowane na podstawie dokumentacji dorobku Habilitantki, obejmującej:

- autoreferat;
- wykaz publikacji;
- informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami, stażach krajowych i zagranicznych, działalności popularyzującej naukę;
- odbitki innych publikacji Habilitantki;
- monografia habilitacyjna „*Polityka regionalna we Francji na przykładzie Nord-Pas-de Calais*” Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2014, str. 399.

II. Działalność naukowa, zawodowa i organizacyjna (na podstawie przedłożonej dokumentacji: Autoreferatu oraz informacji o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami, stażach krajowych i zagranicznych, działalności popularyzującej naukę).

Dr Jadwiga Sztaba w roku 1981 uzyskała tytuł magistra filologii romańskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pracowała jako lektor języka francuskiego w szkołach średnich, a w latach 1993-2003 Wyższej Szkole Pedagogicznej (obecnie Uniwersytet Jana Kochanowskiego) w Kielcach oraz w latach 2003-2005 w Akademii Ekonomicznej (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny) w Krakowie.

W roku 2004 Habilitantka uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany przez Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, na podstawie rozprawy doktorskiej *Debata o polskiej drodze do Unii Europejskiej w latach 2001-2003*. Dysertacja została napisana pod kierunkiem prof. Bronisława Gołębiowskiego. Praca doktorska została wydana w Wydawnictwie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego (Kielce 2015, str. 248).

Po uzyskaniu stopnia doktora (2005-2016) Habilitantka była zatrudniona w Instytucie Zarządzania Wydziału Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. W dokumentach nie ma informacji gdzie obecnie jest zatrudniona dr Jadwiga Sztaba. Okres po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje 14 lat działalności naukowej Habilitantki.

Dr Sztaba w wykazie publikacji przedstawia 2 monografie. Pierwsza jest tożsama z dysertacją doktorską, druga jest przedstawioną do oceny monografią habilitacyjną. Poza monografiami Autorka opublikowała 19 artykułów naukowych oraz 3 rozdziały w pracach zbiorowych. Należy zwrócić uwagę, że poza kilkoma wyjątkami, zdecydowana większość praca ukazała się w uczelni, w której zatrudniona była Habilitantka (Akademii Świętokrzyska, obecnie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego). Jeden tekst ukazał się w Zeszytach Naukowych SGH, dwa w Wydawnictwie Adam Marszałek i dwa w kieleckich Wydawnictwach Pedagogicznych. Taka polityka publikacyjna Autorki sprawia, że jej dorobek ma charakter lokalny. Szkoda, że Habilitantka nie starała się publikować w bardziej prestiżowych wydawnictwach krajowych, ale przede wszystkim zagranicznych. Znajomość języka francuskiego i prowadzenie badań we Francji dawały Autorce możliwości publikacji o charakterze komparatystycznym, o większym

zasięgu i cytowalności. Autorka nie podaje cytowalności swoich prac według indexu Hirscha czy programu Publish or Perish. Jej dorobek jest rozpoznawalny wyłącznie lokalnie.

W przedstawionych do recenzji materiałach Autorka konsekwentnie podejmuje analizę różnych obszarów rozwoju regionalnego, głównie na przykładzie francuskiego regionu *Nor- Pas-du-Calais* oraz województwa świętokrzyskiego. Teksty są napisane poprawnie pod względem metodologicznym oraz językowym, choć mają raczej charakter przyczynkowski. Autorka wykazuje zainteresowanie zagadnieniami związanymi ze zrównoważonym rozwojem, zarządzaniem na poziomie regionalnym, innowacyjnością czy procesem partycypacji. Wszystkie analizowane przez Habilitantkę procesy stanowią aktualny obszar zainteresowania nauk o polityce. Mimo, że artykuły podejmując ciekawe i aktualne zagadnienia związane z obszarem nauk o polityce, to jak już była mowa, mają w większości charakter wycinkowy. Autorka dokonuje w większości artykułów bardzo ograniczonych analiz danych zastanych i mimo licznych pobytów we Francji nie uzupełnia ich o pogłębione badania terenowe.

Habilitantka posiada bardzo skromny dorobek jeśli chodzi o granty badawcze. Jedyne wykazany grant *Polityka regionalna we Francji na przykładzie Nord-Pas-de-Calais* realizowany przez dr Sztabę był finansowany ze środków statutowych macierzystej jednostki. Projekt zakończyła publikacja doktoratu oraz monografii habilitacyjnej. Biorąc pod uwagę niską kwotę grantu (21tys.) miał o charakter wydawniczy, a nie badawczy. Habilitantka nie była kierownikiem, ani nie uczestniczyła w innych grantach badawczych, co sprawia że jej dorobek w tym obszarze jest bardzo skromny.

Jeśli chodzi o aktywność konferencyjną, Habilitantka wykazuje 4 konferencje międzynarodowe (2 w Polsce, 2 zagranicą) oraz 7 konferencji krajowych (wszystkie organizowane przez macierzystą jednostkę). Po raz kolejny zastanawiające jest, że Autorka biegle znająca język konferencyjny, bierze udział jedynie w wydarzeniach o charakterze lokalnym. Habilitantka nie tylko nie uczestniczy w konferencjach zagranicznych, ale nie bierze również udziału w konferencjach organizowanych przez wiodące jednostki w kraju. Biorąc pod uwagę zainteresowania badawcze dr Sztaby cyklicznie organizowany Kongres Politologicznych czy Europeistyczny, powinny być uwzględnione w aktywności konferencyjnej w przyszłości.

Habilitantka bez wątplenia jest bardzo aktywna w działania na rzecz promowania współpracy polsko-francuskiej. Organizowała liczne wyjazdy studentów do Francji,

Belgii, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. Dr Sztaba współpracowała również z władzami samorządowymi organizując wyjazdy studyjne do Francji. Aktywność międzynarodowa Habilitantki przejawiała się również w korzystaniu z wyjazdów w ramach programu Erasmus+, głównie do krajów francuskojęzycznych.

Dr Sztaba prowadziła na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach liczne zajęcia m.in. *Marketing międzynarodowy, Public relations, Międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Zainteresowania badawcze Habilitantki znalazły wyraz w przygotowanym wykładzie monograficznym dotyczącym polityki regionalnej. Habilitantka była również promotorem aż 320 prac licencjackich.

Jeśli chodzi o działalność ekspercką i popularyzatorską, to jak już była mowa dr Sztaba współpracowała z władzami samorządowymi na rzecz współpracy z krajami francuskojęzycznymi. Była również ekspertem Wydawnictwa PWN w zakresie nauczania i tłumaczeń z języka francuskiego.

Podsumowując działalność organizacyjną i popularyzatorską dr Sztaby należy zwrócić uwagę na jej wymiar międzynarodowy. Wykorzystując bardzo dobrą znajomość języka francuskiego Habilitantka organizowała wizyty studyjne dla studentów i samorządowców, działając w ten sposób na rzecz społeczności lokalnej. Jeśli chodzi o aktywność konferencyjną i publikacyjną ważne wydaje się skoncentrowanie aktywności poza macierzystą jednostką, co przełoży się na większą rozpoznawalność prac Autorki.

III. Rozprawa habilitacyjna

Przedstawiona do recenzji monografia dr Jadwigi Sztaby „*Polityka regionalna we Francji na przykładzie Nord-Pas-de-Calais*” wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach w roku 2014, liczy 399 stron. Autorka podzieliła pracę na trzy części. Pierwsza dotyczy polityki regionalnej w dobie integracji i globalizacji, druga omawia współczesną politykę regionalną we Francji, a trzecia wpływ polityki regionalnej Francji na polską politykę regionalną. Już na wstępie warto zauważyć, że zasadne byłoby omówienie różnic w polityce regionalnej i polityce rozwoju regionalnego (ujęcia *top-down*, *bottom-up*, model endogeniczny itd.), co jest kluczowe dla właściwego rozumienia celów i obszarów prowadzonej analizy.

W europejskich badaniach naukowych zagadnienia związane z polityką regionalną i polityką rozwoju regionalnego, obejmujące działania władz publicznych

(różnego szczebla administracji), zmierzające do zwiększenia rozwoju gospodarczego, spójności społecznej i konkurencyjności poszczególnych regionów, prowadzone są od wielu lat. Badania dotyczące tych zagadnień w ujęciu politologicznym wymagają dużej wiedzy i umiejętności łączenia różnych podejść teoretycznych i metodologicznych. Już samo definiowanie regionu i jego pozycji w systemie instytucjonalno-administracyjnym budzi wiele pytań i dyskusji między przedstawicielami różnych dyscyplin naukowych (regiony federacyjne, autonomiczne, samorządowe, administracyjne, czy używając nomenklatury unijnej NUTS I i II). Autorka ma świadomość tej złożoności przedstawiając różne sposoby definiowania regionu (str.35-39). Nie sposób analizować roli regionów bez uwzględnienia analizy systemowej, w kontekście ich uprawnień politycznych i administracyjnych, współpracy z administracją centralną i lokalną (w ujęciu *top-down* i *bottom-up*). Autorka analizuje umiejscowienie regionu we francuskim systemie prawno-administracyjnym (str. 141-315). Polityka rozwoju regionalnego jest również analizowana przy użyciu modelu wielopoziomowego zarządzania, którego ważnym elementem są relacje między aktorami publicznymi i prywatnymi na różnych poziomach zarządzania, inicjujących często proces regionalizacji inicjowanej oddolnie (*bottom-up regionalism*). W ujęciu wielopoziomowym współpraca między poziomem transnarodowym i poziomem regionalnym jest niezwykle interesująca. Autorka poświęca rozdział 1.2 w części pierwszej polityce regionalnej w Unii Europejskiej. Jest to niestety jedynie omówienie stanu faktycznego, bez odniesienia do głównego przedmiotu pracy, czyli polityki regionalnej we Francji. Szkoda, że omawiając politykę regionalną w UE, Autorka nie pokusiła się o przedstawienie teoretycznych ujęć w badaniu rozwoju regionalnego (jak np. model rdzenia i peryferii, nowa teoria wzrostu itd.).

Ważne dla zmian zachodzących na poziomie regionalnym są również procesy takie jak globalizacja, które sprzyjają tworzeniu się sieci wzajemnych powiązań gospodarczych czy społecznych między regionami i miastami (sieci miast partnerskich), co wzmacnia procesy emancypacji poszczególnych jednostek terytorialnych. Takie działania prowadzą do pojawiania się nowych form rządzenia (*governance*), takich jak partnerstwa publiczno-prywatne w zarządzaniu usługami lokalnymi itd. Autorka wspomina o koncepcji *governance* omawiając jej złożoność, jednak nie odnosi jej w sposób bezpośredni do omawianego studium przypadku (str.149-154). Wydaje się, że zasadne przy analizie znaczenia polityki regionalnej byłoby uwzględnienie nie tylko jej celów, obszarów, narzędzi i aktorów oraz efektów,

ale przede wszystkim relacji między aktorami, czego zabrakło w proponowanym ujęciu.

Bez wątplenia polityka rozwoju regionalnego dotyczy nie tylko kwestii ekonomicznych, ale przede wszystkim politycznych, dla analizy których niezwykle ważne są takie elementy jak system politycznych czy kultura polityczna. Autorka dużo miejsca poświęca omówieniu kompetencji władz regionalnych i centralnych w systemie francuskim, jednak zabrakło omówienia formalnych i nieformalnych działań, sieci współpracy aktorów publicznych i prywatnych, tak ważnych dla koncepcji *governance*.

Omawiając pracę dr Sztaby należy zwrócić uwagę na sformułowanie celów badawczych, określenia hipotez i pytań, oraz właściwego doboru metod, technik oraz narzędzi badawczych. Autorka bardzo ogólnie formułuje cel pracy, ma on charakter wysoce deskryptywny: „celem niniejszej monografii jest kompleksowe przedstawienie polityki regionalnej Francji, na przykładzie *Nord-Pas-de-Calais*”, druga część celu ma charakter opisowy i nie konkretyzuje zakresu planowanej analizy. Postawione hipotezy zakładają, że polityka regionalna we Francji jest tworzona przy udziale zróżnicowanych aktorów na wielu poziomach zarządzania (*governance*), odbywa się w trzech zasadniczych obszarach: ekonomicznym, socjalnym (tu warto zastanowić się czy Autorka nie powinna używać terminu społeczny, uwzględniając że polityka rozwoju regionalnego ma prowadzić do spójności społecznej), oraz ochrony środowiska. W hipotezie 3 Autorka twierdzi, że: „Francja ulega wpływom tendencji globalizacyjnych”. Jako czynniki najistotniejsze wymienia: „innovacyjność, konkurencyjność, przedsiębiorczość, atrakcyjność regionalną”. Ostatnia hipoteza, która może budzić największe wątpliwości dotyczy przenoszenia doświadczeń francuskich na grunt polski. Jak sugeruje Autorka „dzięki badaniom w ramach współpracy polskich i francuskich środowisk intelektualnych, politycznych, gospodarczych i kulturowych”. Ta hipoteza jest szczególnie istotna jeśli przyjrzymy się tytułowi części trzeciej monografii „*Wpływ polityki regionalnej Francji na polską politykę regionalną*”. Habilitantka w żadnym miejscu nie przedstawia przyjętego przez siebie modelu, który pozwalałby mierzyć wpływ polityki regionalnej Francji na polską politykę regionalną. Część trzecia ma charakter deskryptywny i omawia raczej współpracę między uczelniami takimi jak Krajowa Szkoła Administracji Publicznej oraz Ecole Nationale d'Administration, w wymiarze naukowym. Podsumowując, pierwsze trzy hipotezy nie mają cech nowatorskich, są raczej bezpiecznym stwierdzeniem faktów i mają charakter deskryptywny. Nie można jednak odmówić Autorce obszernego materiału, który

zebrała dla weryfikacji postawionych hipotez i realizacji postawionego celu. Dla realizacji najciekawszej części pracy czyli analizy relacji między aktorami uczestniczącymi w realizacji polityki regionalnej we Francji i Polsce, zabrakło jasno sformułowanego modelu porównawczego.

Jeśli chodzi o część metodologiczną, autorka uzasadniając wybór metody monograficznej pisze, że: „badania monograficzne umożliwiają przedstawienie zjawisk społeczno-gospodarczych i politycznych w konkretnym regionie i ułatwiają ich wyjaśnienie. Dodatkowym atutem tej formy badania statystycznego jest fakt, że badając indywidualny przykład, uwzględniając jeden problem, obok danych liczbowych jest możliwość przedstawienia informacji o charakterze opisowym i ujęcie zjawisk w ich związkach przyczynowo-skutkowych”. Metoda monograficzna poza analizą danych zastanych, danych statystycznych dotyczących różnych obszarów funkcjonowania wybranej do analizy jednostki, zakłada uzupełnianie analizy o dane jakościowe pozyskiwane przy użyciu zróżnicowanych technik badawczych, prowadząc badania w terenie. Autorka ma świadomość jakościowo-ilościowego charakteru przyjętej metody, pisze bowiem „dla większej precyzyjności opisu posłkowano się w niniejszej pracy metodą analizy (jakiej?), w której wykorzystano szereg technik badawczych typu: ankiety, wywiady ukierunkowane, obserwacje uczestniczące, badania dokumentów archiwalnych”. Niestety Autorka nie prezentuje narzędzi, które były używane do zbierania danych. Co uznać można na duże niedopatrzenie. Niemożliwe jest dokonanie oceny wartości wykorzystanych narzędzi i ich poprawności metodologicznej. Na końcu monografii pojawia się jedynie zakres tematyczny przeprowadzonych wywiadów, co więcej znaczna ich część nie dotyczy przedmiotu prowadzonej analizy. Nie ma ich scenariusza, nie ma przykładu wykorzystanych ankiet, czy wreszcie listy osób, z którymi były prowadzone badania. Co więcej dokonując analizy danych zastanych Autorka nie odwołuje się do danych zebranych w ankietach i wywiadach, nie pisze w jaki sposób pozyskane w ten sposób dane pozwoliły uzupełnić zebrany materiał. Opis praktyki implementacji polityki regionalnej realizowanej w regionie, trudności i rozbieżności w realizacji zakładanych celów, czy wreszcie ich modyfikacja, stanowiłby najciekawszy element pracy, którego niestety zabrakło.

Zbierając materiał do monografii Autorka bez wątplenia wykorzystwała znajomość badanej materii (przypadek Francji), wynikającej nie tylko z bardzo dobrej znajomości języka francuskiego, ale również z doświadczeń wynikających z licznych wizyt

studyjnych w regionie wybranym do analizy. W przypadku wyboru metody monograficznej ważny jest wybór jednostki analizy, która może posłużyć do formułowania wniosków o charakterze ogólnym. Autorka wybrała region położony w północnej Francji, „który dynamicznie rozwija się i ze względu na modelowe rozwiązania może stanowić przykład dla innych regionów europejskich, w tym polskich”. Szkoda, że Autorka nie pokusiła się o zebranie cech, danych ekonomicznych czy społecznych, potwierdzających tezę o modelowym rozwoju regionu *Nord-Pas-de-Calais*. Dokonując wyboru jednostki do studium przypadku, należałoby przedstawić jego cechy w ujęciu porównawczym, np. w porównaniu do innych francuskich regionów.

Kolejną wątpliwość budzi zakres przeprowadzonej analizy. Formułując cel pracy i pytania badawcze Autorka wspomina o „trzech dziedzinach polityki regionalnej” ekonomicznej, socjalnej i ochronie środowiska (rozdział 2.5 279-300). Analiza działań władz lokalnych w tych trzech obszarach (cele, narzędzia, finansowanie, grupy docelowe, aktorzy, efekty) powinna być głównym celem pracy. Niestety Autorka zbyt wiele miejsca poświęca na deskryptywny opis kompetencji administracji centralnej, zamiast skoncentrować się na studium przypadku *Nord-Pas-de-Calais*, w odniesieniu do kreowania i implementowania polityki rozwoju regionalnego.

Jeśli chodzi o wnioski przedstawione przez Autorkę, to mają one charakter deskryptywny. Monografia stanowi analizę rozwoju regionalnego w wybranym studium przypadku *Nord-Pas-de-Calais*. Szkoda, że Autorka bazując na przeanalizowanej bogatej literaturze, nie podjęła próby pogłębionej analizy systemowej, która mogłaby posłużyć do sformułowania wniosków odnoszących się do polityki regionalnej, nie tylko jednego przypadku.

Reasumując, przygotowana przez dr Sztabę monografia jest interesującą analizą rozwoju regionalnego *Nord-Pas-de-Calais*. Autorka dokonała wnikliwej analizy literatury francuskojęzycznej, a tym samym wzbogaciła polskie badania politologiczne o ten materiał. Autorka wykazała się wiedzą na temat rozwoju ekonomicznego, społecznego i politycznego we Francji, a przede wszystkim w wybranym do analizy regionie.

IV. Wnioski

Podsumowując można stwierdzić, że dorobek naukowy Habilitantki okazał się niezbyt bogaty pod względem ilościowym, jak również wąski tematycznie. Jest jednak zadowolający pod względem wagi podejmowanych tematów. Pomimo wspomnianych słabości związanych z aktywnością grantową, publikacyjną czy konferencyjną przedstawiony materiał można uznać za spełniający w stopniu minimalnym wymagania stawiane rozprawą habilitacyjną. Warto raz jeszcze podkreślić zdolności dydaktyczne, organizacyjne i popularyzatorskiej Habilitantki, jak również współpracę z samorządem terytorialnym w Polsce i Francji.

Reasumując stwierdzam, że biorąc pod uwagę rzetelny, choć niewielki i raczej lokalny dorobek naukowy dr Jadwigi Sztaby, spełnia on warunki i wymagania ujęte w Ustawie z dnia 19 czerwca 2003 r. o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 art. 17) przewidziane dla osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W związku z powyższym, wnoszę o dopuszczenie dr Jadwigi Sztaby do dalszych czynności przewidzianych tokiem postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce.